

ΟΜΙΛΙΑ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΚΙΣΕ ΒΙΚΤΩΡΑ ΙΣ. ΕΛΙΕΖΕΡ
ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ 20 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΤΗΣ
ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ ΧΑΝΙΩΝ

Κυριακή 27 Οκτωβρίου 2019

Αγαπητοί φίλοι της Συναγωγής Ετς Χαγίμ,
αγαπητοί επισκέπτες,

20 χρόνια μετά... Δεν θα μπορούσα να ξεκινήσω το χαιρετισμό αυτό παρά με μια αναφορά σε ένα πρόσωπο που έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην αναστήλωση της συναγωγής που σήμερα είμαστε συγκεντρωμένοι. Στον κοσμοπολίτη διανοούμενο, στον παραδοσιακό Εβραίο, στον θεματοφύλακα της Εβραϊκής κουλτούρας, στον θεμελιωτή του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος και του Εβραϊκού Μουσείου της Θεσσαλονίκης, στον άνθρωπο που ζωντάνεψε την ιστορική συναγωγή των Χανίων Ετς Χαγίμ. Στο Νίκο Σταυρουλάκη, ο οποίος τον Μάρτιο του 2017, λίγες μόνο μέρες προτού φύγει από τη ζωή, μου έκανε τη τιμή και μου έδωσε την τελευταία συνέντευξή του. Σε λίγες μόνο γραμμές συνόψισε το ιστορικό και την απόφαση αναστήλωσης της συναγωγής Ετς Χαγίμ των Χανίων.

«Μόλις το 1995 ασχολήθηκα με το θέμα της Συναγωγής Ετς Χαΐμ. Μετά τη σύλληψη των Εβραίων των Χανίων το 1943, η συναγωγή είχε καταληφθεί από τέσσερεις οικογένειες, οι οποίες την εγκατέλειψαν το 1957, όταν μέρος της οροφής άρχισε να καταρρέει. Η συναγωγή και οι δύο αυλές της έμειναν έρημες και οι γείτονες έκλειναν εκεί τις κότες ή τα σκυλιά τους ή τη χρησιμοποιούσαν για να ρίχνουν τα σκουπίδια τους. Το 1995 έγινε ένας σεισμός στα Χανιά που ήταν αρκετά ισχυρός ώστε να προκαλέσει μερική κατάρρευση της οροφής της Συναγωγής, οπότε άρχισε να με προβληματίζει σοβαρά το ζήτημα της μελλοντικής της επιβίωσης. Ήταν το μόνο τεκμήριο της ηλικίας 2300 χρόνων παρουσίας Εβραίων στην Κρήτη, το οποίο επέζησε από το πέρασμα των Ναζί. Λίγο αργότερα κλήθηκα να δώσω μια ομιλία στη Νέα Υόρκη στο Συνέδριο του Παγκόσμιου Ταμείου Μνημείων με θέμα τα απειλούμενα εβραϊκά μνημεία της Ελλάδας. Μίλησα κυρίως για τη Συναγωγή Ετς Χαΐμ και για το ότι το κτίριο σίγουρα θα κατέρρεε σ' ένα περίπου χρόνο. Λίγο μετά την επιστροφή μου στην Ελλάδα, πληροφορήθηκα ότι η Συναγωγή είχε συμπεριληφθεί στη λίστα των εκατό πιο απειλούμενων μνημείων, η οποία εκείνη τη χρονιά περιλάμβανε την Αγία Σοφία, το Ναό της Αθηνάς στη Ρώμη, το Αγκόρ Βατ, τη Συναγωγή του Κοτσίν και άλλα. Σε μικρό χρονικό διάστημα με ενημέρωσαν επίσης ότι το Ίδρυμα Ρόναλντ Λόντερ και το Ίδρυμα Ρότσιλντ είχαν στείλει χρήματα για να αρχίσουν οι επισκευές. Με αυτό τον τρόπο άρχισε μια νέα φάση ζωής για τη Συναγωγή, ενώ εγώ διορίστηκα διευθυντής του προγράμματος από το Διεθνές Ταμείο Μνημείων. Ανέλαβα την ευθύνη των εργασιών που θα έπρεπε να γίνουν, υπό τον κ. Μ. Μαΐς, που τότε ήταν πρόεδρος του ΚΙΣ».

Θέλω λοιπόν να σας διαβάσω ένα μήνυμα του τότε Προέδρου του ΚΙΣ Νισίμ Μαΐς, που αποφάσισε το 1995, την αναστήλωση της συναγωγής, για τη

σημερινή μέρα: «1985-1990, Περίοδος περιφρούρησης της ιδιοκτησίας για μη περεταίρω καταστροφή καθώς και το χαρακτηρισμό συναγωγής ως μόνο εναπομείναν στοιχείο παρουσίας στη Κρήτη εβραϊκού πληθυσμού. Κατά τη διάρκεια διακυβέρνησης της χώρας από τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, το ΚΙΣ βοηθήθηκε και από την εκκλησία της Κρήτης για την αναγνώριση της ως συναγωγή. Το Δ.Σ του ΚΙΣ ασχολήθηκε συστηματικά με τη συναγωγή Χανίων από το 1995 για την αναστήλωση της. Η εγκατάσταση στα Χανιά του αείμνηστου Νίκου Σταυρουλάκη βοήθησε καταλυτικά. Το 1996 φέρνει στο ΚΙΣ ολοκληρωμένη πρόταση για αναστήλωση – αναπαλαίωση και ανακαίνιση της συναγωγής με εξ ολοκλήρου στήριξη από το World Monuments Fund. Το Δ.Σ του ΚΙΣ, παρά τις αντιρρήσεις μελών του προεδρείου, υπογράφει τη σύμβαση και αναθέτει στην εταιρεία Συντεχνική το έργο με επιβλέποντα τον μηχανικό Ματαθία Λεβή εκ μέρους του ΚΙΣ και το Νίκο Σταυρουλάκη εκ μέρους του World Monuments Fund. Η πολλή σωστή παρακολούθηση του έργου είχε μεταξύ πολλών άλλων θετικών και την αποκάλυψη του Μίκβε, σημαντικότερου στοιχείου μιας εβραϊκής Κοινότητας. Η επιτυχής λειτουργία της συναγωγής Ετς Χαγίμ των Χανίων από τότε μέχρι σήμερα δικαιώνει τους πρωτεργάτες της και εύχομαι η συναγωγή αυτή να συνεχίσει να υπενθυμίζει σε όλους την εβραϊκή παρουσία στην πόλη των Χανίων και να αποτελεί πόλο έλξης και ενδιαφέροντος των επισκεπτών από όλο τον κόσμο».

Το 1999 οι εργασίες ολοκληρώθηκαν, και στις 10 Οκτωβρίου έγινε μια τελετή στην οποία παρευρέθηκαν περίπου 300 άτομα που περιλάμβανε την τοποθέτηση των κυλίνδρων του Νόμου (Sifrei Tora) στο Ιερό της Συναγωγής και την τοποθέτηση των μεζουζότ στις τρεις εξωτερικές πόρτες της συναγωγής.

Αυτός λοιπόν ήταν ο πρώτος σταθμός. Η πορεία δεν ήταν εύκολη. Σήμερα, 20 χρόνια μετά, σας αποκαλύπτω ότι πολλοί εμπόδισαν την επαναλειτουργία της συναγωγής. Κάποιοι τοπικοί παράγοντες προσπάθησαν να ματαιώσουν την ίδια την τελετή των εγκαινίων της ανακαινισμένης συναγωγής. Χρειάστηκε η παρέμβαση του τότε Προέδρου του ΚΙΣ Μωυσή Κωνσταντίνη σε ανώτατο πολιτειακό επίπεδο και η καταλυτική απόφαση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη να παραστεί ο ίδιος στα εγκαίνια της συναγωγής. «Αν τολμούν ας έρθουν να εμποδίσουν τη τελετή», μου ψιθύρισε τότε, που ήμουν εδώ ως δημοσιογράφος, ανταποκριτής της μεγαλύτερης τότε εφημερίδας του Ισραήλ. Με αυτή μου την ιδιότητα, θυμάμαι, επικοινωνήσα με τον τότε κυβερνητικό εκπρόσωπο της κυβέρνησης Σημίτη, τον Δημήτρη Ρέππα, στον οποίο αφού μετέφερα τις τοπικές αντιδράσεις, μου ανακοίνωσε την σαφή υποστήριξη της κυβέρνησης προς το εγχείρημα αυτό του Ελληνικού Εβραϊσμού και με διαβεβαίωσε ότι η κυβέρνηση θα προστατεύσει την ασφάλεια της συναγωγής, των εργαζομένων της και των επισκεπτών της.

Ο δεύτερος σταθμός στην εικοσάχρονη πορεία της Ετς Χαγίμ των Χανίων, ήταν η μεγάλη πυρκαγιά που προκάλεσε την μερική καταστροφή της. Πυρκαγιά που οφειλόταν σε εμπρησμό, με αντισημιτικά κίνητρα, στις 15 Ιανουαρίου του 2010. Ο εμπρησμός της συναγωγής Ετς Χαγίμ, υπενθύμισε με τραγικό τρόπο ότι ο αντισημιτισμός στην Ελλάδα δεν ανήκε σε ένα θλιβερό παρελθόν, αλλά αντιθέτως απειλούσε ευθέως την ασφάλεια και τη ζωή των Εβραίων στην Ελλάδα. Πάνω από 500 άνθρωποι, μαζί με Εβραίους που συνέρρευσαν από όλη την Ελλάδα σχηματίζουν μια ανθρώπινη αλυσίδα στους δρόμους γύρω από τη συναγωγή και η Ισραηλιτική Κοινότητα Αθηνών αποφασίζει την αδελφοποίηση της Ετς Χαγίμ Αθηνών με την Ετς Χαγίμ Χανίων.

Άρχισαν τότε πλέον να αντιλαμβάνονται όλοι, ότι με την σιωπή και την παθητικότητα δεν αντιμετωπίζεται ο αντισημιτισμός, και τότε για πρώτη φορά Έλληνας Πρωθυπουργός, ο Γιώργος Παπανδρέου καταδίκασε τον εμπρησμό της συναγωγής και αποδοκίμασε κάθε φαινόμενο αντισημιτισμού. Ο Νίκος Σταυρουλάκης, για μια ακόμη φορά ήταν εκεί, μαζί με τον ακούραστο βοηθό του τον Μπέζνικ, σηκώνουν τα μανίκια και μαζί με τα συνεργεία πιάνουν δουλειά προσπαθώντας να περισώσουν ότι απέμεινε από τη πυρκαγιά και να ξανακτίσουν τη καμένη βιβλιοθήκη της συναγωγής.

Ο τρίτος σταθμός στην ιστορία της συναγωγής ήταν ο θάνατος του Νίκου Σταυρουλάκη. Η κληρονομιά του βαριά, οι ευθύνες όλων όσων ανέλαβαν το έργο λειτουργίας της συναγωγής, μεγάλες, αφού έπρεπε να διασφαλίσουν τη συνέχιση της λειτουργίας της συναγωγής Ετς Χαγίμ.

Το Κεντρικό Ισραηλτικό Συμβούλιο Ελλάδος ήδη από το 2014, υπό την προεδρεία του Βενιαμίν Αλμπάλα, είχε μεριμνήσει μαζί με τον αείμνηστο Nikolaj Kiessling, ιστορικό και πιστό φίλο και πρόεδρο της «Μη κερδοσκοπικής εταιρείας Ετς Χαγίμ», για την ομαλή μετάβαση από την ιστορική περίοδο Σταυρουλάκη, στην επόμενη μέρα. Δεν θέλαμε τη συναγωγή μνημείο. Θέλουμε την συναγωγή Ετς Χαγίμ των Χανίων, ζωντανό κύτταρο του Ελληνικού Εβραϊσμού, τόπο προσευχής και κατάνυξης και συνάμα τόπο πολιτισμού, ακαδημαϊκής έρευνας και μεταλαμπάδευσης της γνώσης στην νέα γενιά. Σε αυτή την προσπάθεια μετείχαν και μετέχουν πολλοί άνθρωποι που θέλω να ευχαριστήσω από καρδιάς: Τον Ιωσήφ Βεντούρα και τη Λίλιαν Καπόν, τους δωρητές και μέλη του Συμβουλίου της Μη κερδοσκοπικής εταιρείας Ετς Χαγίμ: την πρόεδρο Marianna Vinther, την αντιπρόεδρο Vassiliki Yakoumaki, τον Ταμία Joseph Ventura (Irakleion) και τα μέλη Katy Fleming, Rita Gabbai, Anne Germanacos, Nick Germanacos, Morty Lazar, Antony Lerman, Kostas Mamalakis, Rupert Nabarro.

Τη διευθύντρια της συναγωγής και ιστορικό Anja Zuckmantel (Τζούκμαντελ) και τις συνεργάτιδες της, την αρχαιολόγο Alexandra Ariotti και την ιστορικό Κατερίνα Αναγνωστάκη. Θέλω να ευχαριστήσω τους Αυστριακούς εθελοντές που κάθε χρόνο στηρίζουν την συναγωγή, τον Μόριτζ και τον Νίνο, τον Ντανιέλ και τον Κριστόφ, την Μάικε και τον Γιόνας. Θέλω ακόμα να ευχαριστήσω θερμά τον Ραβίνο Prof. Nikolas Delange που έρχεται εθελοντικά και λειτουργεί στη συναγωγή στις μεγάλες γιορτές και το Ραβίνο Αθηνών Γκάμπριελ Νεγρίν που βρίσκεται εδώ κάθε φορά που καλείται να προσφέρει τις υπηρεσίες του και τις γνώσεις του.

Και βεβαίως τον Beznik Seiti, το άγρυπνο μάτι και ακούραστο εργάτη της συναγωγής.

Εκ μέρους του προέδρου Δαυίδ Σαλτιέλ και του Διοικητικού συμβουλίου του ΚΙΣ, σας ευχαριστώ όλους που είστε σήμερα εδώ κοντά μας και στηρίζετε τη συναγωγή Ετς Χαγίμ των Χανίων.

Απόψε, στη συναγωγή Ετς Χαγίμ στα Χανιά, ο Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου Δαμασκηνός, ο Αντιδήμαρχος Χανίων, η Πρέσβη της Αυστρίας, η Μορφωτική ακόλουθος της Γερμανικής πρεσβείας, εθελοντές νέοι από την Αυστρία, δεκάδες νέοι της Εβραϊκής νεολαίας Ελλάδας και πλήθος επισκεπτών

από την Ελλάδα και το εξωτερικό, γιορτάσαμε τα 20 χρόνια από την αναστήλωση της.

Χανιά

27/10/2019

«...Θέλουμε την συναγωγή Ετς Χαγίμ των Χανίων, ζωντανό κύτταρο του Ελληνικού Εβραϊσμού, τόπο προσευχής και κατάνυξης και συνάμα τόπο πολιτισμού, ακαδημαϊκής έρευνας και μεταλαμπάδευσης της γνώσης στην νέα γενιά...»

Τα λόγια που είπα απόψε εκ μέρους του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος.

Αγαπητοί φίλοι της Συναγωγής Ετς Χαγίμ, αγαπητοί επισκέπτες, 20 χρόνια μετά... Δεν θα μπορούσα να ξεκινήσω το χαιρετισμό αυτό παρά με μια αναφορά σε ένα πρόσωπο που έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην αναστήλωση της συναγωγής που σήμερα είμαστε συγκεντρωμένοι. Στον κοσμοπολίτη διανοούμενο, στον παραδοσιακό Εβραίο, στον θεματοφύλακα της Εβραϊκής κουλτούρας, στον θεμελιωτή του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος και του Εβραϊκού Μουσείου της Θεσσαλονίκης, στον άνθρωπο που ζωντάνεψε την ιστορική συναγωγή των Χανίων Ετς Χαγίμ. Στο Νίκο Σταυρουλάκη, ο οποίος τον Μάρτιο του 2017, λίγες μόνο μέρες προτού φύγει από τη ζωή, μου έκανε τη τιμή και μου έδωσε την τελευταία συνέντευξη του. Σε λίγες μόνο γραμμές συνόψισε το ιστορικό και την απόφαση αναστήλωσης της συναγωγής Ετς Χαγίμ των Χανίων.

«Μόλις το 1995 ασχολήθηκα με το θέμα της Συναγωγής Ετς Χαΐμ. Μετά τη σύλληψη των Εβραίων των Χανίων το 1943, η συναγωγή είχε καταληφθεί από τέσσερεις οικογένειες, οι οποίες την εγκατέλειψαν το 1957, όταν μέρος της οροφής άρχισε να καταρρέει. Η συναγωγή και οι δύο αυλές της έμειναν έρημες και οι γείτονες έκλειναν εκεί τις κότες ή τα σκυλιά τους ή τη χρησιμοποιούσαν για να ρίχνουν τα σκουπίδια τους. Το 1995 έγινε ένας σεισμός στα Χανιά που ήταν αρκετά ισχυρός ώστε να προκαλέσει μερική κατάρρευση της οροφής της Συναγωγής, οπότε άρχισε να με προβληματίζει σοβαρά το ζήτημα της μελλοντικής της επιβίωσης. Ήταν το μόνο τεκμήριο της ηλικίας 2300 χρόνων παρουσίας Εβραίων στην Κρήτη, το οποίο επέζησε από το πέρασμα των Ναζί. Λίγο αργότερα κλήθηκα να δώσω μια ομιλία στη Νέα Υόρκη στο Συνέδριο του Παγκόσμιου Ταμείου Μνημείων με θέμα τα απειλούμενα εβραϊκά μνημεία της Ελλάδας. Μίλησα κυρίως για τη Συναγωγή Ετς Χαΐμ και για το ότι το κτίριο σίγουρα θα κατέρρεε σ' ένα περίπου χρόνο. Λίγο μετά την επιστροφή μου στην Ελλάδα, πληροφορήθηκα ότι η Συναγωγή είχε συμπεριληφθεί στη λίστα των εκατό πιο απειλούμενων μνημείων, η οποία εκείνη τη χρονιά περιλάμβανε την Αγία Σοφία, το Ναό της Αθηνάς στη Ρώμη, το Αγκόρ Βατ, τη Συναγωγή του Κοτσίν και άλλα. Σε μικρό χρονικό διάστημα με ενημέρωσαν επίσης ότι το Ίδρυμα Ρόναλντ Λόντερ και το Ίδρυμα Ρότσιλντ είχαν στείλει χρήματα για να αρχίσουν οι επισκευές. Με αυτό τον τρόπο άρχισε μια νέα φάση ζωής για τη Συναγωγή, ενώ εγώ διορίστηκα διευθυντής του προγράμματος από το Διεθνές Ταμείο Μνημείων. Ανέλαβα την ευθύνη των εργασιών που θα έπρεπε να γίνουν, υπό τον κ. Μ. Μάϊς, που τότε ήταν πρόεδρος του ΚΙΣ». Θέλω λοιπόν να σας διαβάσω ένα μήνυμα του τότε Προέδρου του ΚΙΣ Νισίμ Μάϊς, που αποφάσισε το 1995, την αναστήλωση της συναγωγής, για τη σημερινή μέρα:

«1985-1990, Περίοδος περιφρούρησης της ιδιοκτησίας για μη περεταίρω καταστροφή καθώς και το χαρακτηρισμό συναγωγής ως μόνο εναπομείναν

στοιχείο παρουσίας στη Κρήτη εβραϊκού πληθυσμού. Κατά τη διάρκεια διακυβέρνησης της χώρας από τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, το ΚΙΣ βοηθήθηκε και από την εκκλησία της Κρήτης για την αναγνώριση της ως συναγωγή. Το Δ.Σ του ΚΙΣ ασχολήθηκε συστηματικά με τη συναγωγή Χανίων από το 1995 για την αναστήλωση της. Η εγκατάσταση στα Χανιά του αείμνηστου Νίκου Σταυρουλάκη βοήθησε καταλυτικά. Το 1996 φέρνει στο ΚΙΣ ολοκληρωμένη πρόταση για αναστήλωση – αναπαλαίωση και ανακαίνιση της συναγωγής με εξ ολοκλήρου στήριξη από το World monuments fund. Το Δ.Σ του ΚΙΣ, παρά τις αντιρρήσεις μελών του προεδρείου, υπογράφει τη σύμβαση και αναθέτει στην εταιρεία Συντεχνική το έργο με επιβλέποντα τον μηχανικό Ματαθία Λεβή εκ μέρους του ΚΙΣ και το Νίκο Σταυρουλάκη εκ μέρους του World monuments fund. Η πολλή σωστή παρακολούθηση του έργου είχε μεταξύ πολλών άλλων θετικών και την αποκάλυψη του Μίκβε, σημαντικότερου στοιχείου μιας εβραϊκής Κοινότητας. Η επιτυχής λειτουργία της συναγωγής Ετς Χαγίμ των Χανίων από τότε μέχρι σήμερα δικαιώνει τους πρωτεργάτες της και εύχομαι η συναγωγή αυτή να συνεχίσει να υπενθυμίζει σε όλους την εβραϊκή παρουσία στην πόλη των Χανίων και να αποτελεί πόλο έλξης και ενδιαφέροντος των επισκεπτών από όλο τον κόσμο».

Το 1999 οι εργασίες ολοκληρώθηκαν, και στις 10 Οκτωβρίου έγινε μια τελετή στην οποία παρευρέθηκαν περίπου 300 άτομα που περιλάμβανε την τοποθέτηση των κυλίνδρων του Νόμου (Sifrei Tora) στο Ιερό της Συναγωγής και την τοποθέτηση των μεζουζότ στις τρεις εξωτερικές πόρτες της συναγωγής.

Αυτός λοιπόν ήταν ο πρώτος σταθμός. Η πορεία δεν ήταν εύκολη. Σήμερα, 20 χρόνια μετά, σας αποκαλύπτω ότι πολλοί εμπόδισαν την επαναλειτουργία της συναγωγής. Κάποιοι τοπικοί παράγοντες προσπάθησαν να ματαιώσουν την ίδια την τελετή των εγκαίνιων της ανακαινισμένης συναγωγής. Χρειάστηκε η παρέμβαση του τότε Προέδρου του ΚΙΣ Μωυσή Κωνσταντίνη σε ανώτατο πολιτειακό επίπεδο και η καταλυτική απόφαση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη να παραστεί ο ίδιος στα εγκαίνια της συναγωγής. «Αν τολμούν ας έρθουν να εμποδίσουν τη τελετή», μου ψιθύρισε τότε, που ήμουν εδώ ως δημοσιογράφος, ανταποκριτής της μεγαλύτερης τότε εφημερίδας του Ισραήλ. Με αυτή μου την ιδιότητα, θυμάμαι, επικοινωνήσα με τον τότε κυβερνητικό εκπρόσωπο της κυβέρνησης Σημίτη, τον Δημήτρη Ρέππα, στον οποίο αφού μετέφερα τις τοπικές αντιδράσεις, μου ανακοίνωσε την σαφή υποστήριξη της κυβέρνησης προς το εγχείρημα αυτό του Ελληνικού Εβραϊσμού και με διαβεβαίωσε ότι η κυβέρνηση θα προστατεύσει την ασφάλεια της συναγωγής, των εργαζομένων της και των επισκεπτών της.

Ο δεύτερος σταθμός στην εικοσάχρονη πορεία της Ετς Χαγίμ των Χανίων, ήταν η μεγάλη πυρκαγιά που προκάλεσε την μερική καταστροφή της. Πυρκαγιά που οφειλόταν σε εμπρησμό, με αντισημιτικά κίνητρα, στις 15 Ιανουαρίου του 2010. Ο εμπρησμός της συναγωγής Ετς Χαγίμ, υπενθύμισε με τραγικό τρόπο ότι ο αντισημιτισμός στην Ελλάδα δεν ανήκε σε ένα θλιβερό παρελθόν, αλλά αντιθέτως απειλούσε ευθέως την ασφάλεια και τη ζωή των Εβραίων στην Ελλάδα. Πάνω από 500 άνθρωποι, μαζί με Εβραίους που συνέρρευσαν από όλη την Ελλάδα σχηματίζουν μια ανθρώπινη αλυσίδα στους δρόμους γύρω από τη συναγωγή και η Ισραηλιτική Κοινότητα Αθηνών αποφασίζει την αδελφοποίηση της Ετς Χαγίμ Αθηνών με την Ετς Χαγίμ Χανίων.

Άρχισαν τότε πλέον να αντιλαμβάνονται όλοι, ότι με την σιωπή και την παθητικότητα δεν αντιμετωπίζεται ο αντισημιτισμός, και τότε για πρώτη φορά

Έλληνας Πρωθυπουργός, ο Γιώργος Παπανδρέου καταδίκασε τον εμπρησμό της συναγωγής και αποδοκίμασε κάθε φαινόμενο αντισημιτισμού. Ο Νίκος Σταυρουλάκης, για μια ακόμη φορά ήταν εκεί, μαζί με τον ακούραστο βοηθό του τον Μπέζνικ, σηκώνουν τα μανίκια και μαζί με τα συνεργεία πιάνουν δουλειά προσπαθώντας να περισώσουν ότι απέμεινε από τη πυρκαγιά και να ξανακτίσουν τη καμένη βιβλιοθήκη της συναγωγής.

Ο τρίτος σταθμός στην ιστορία της συναγωγής ήταν ο θάνατος του Νίκου Σταυρουλάκη. Η κληρονομιά του βαριά, οι ευθύνες όλων όσων ανέλαβαν το έργο λειτουργίας της συναγωγής, μεγάλες, αφού έπρεπε να διασφαλίσουν τη συνέχιση της λειτουργίας της συναγωγής Ετς Χαγίμ. Το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος ήδη από το 2014, υπό την προεδρεία του Βενιαμλίν Αλμπάλα, είχε μεριμνήσει μαζί με τον αείμνηστο Nikolaj Kiessling, ιστορικό και πιστό φίλο και πρόεδρο της «Μη κερδοσκοπικής εταιρείας Ετς Χαγίμ», για την ομαλή μετάβαση από την ιστορική περίοδο Σταυρουλάκη, στην επόμενη μέρα. Δεν θέλαμε τη συναγωγή μνημείο. Θέλουμε την συναγωγή Ετς Χαγίμ των Χανίων, ζωντανό κύτταρο του Ελληνικού Εβραϊσμού, τόπο προσευχής και κατάνυξης και συνάμα τόπο πολιτισμού, ακαδημαϊκής έρευνας και μεταλαμπάδευσης της γνώσης στην νέα γενιά. Σε αυτή την προσπάθεια μετείχαν και μετέχουν πολλοί άνθρωποι που θέλω να ευχαριστήσω από καρδιάς: Τον Ιωσήφ Βεντούρα και τη Λίλιαν Καπόν, τους δωρητές και μέλη του Συμβουλίου της Μη κερδοσκοπικής εταιρείας Ετς Χαγίμ: την πρόεδρο Marianna Vinther, την αντιπρόεδρο Vassiliki Yakoumaki, τον Ταμία Joseph Ventura (Irakleion) και τα μέλη Katy Fleming, Rita Gabbai, Anne Germanacos, Nick Germanacos, Morty Lazar, Antony Lerman, Kostas Mamalakos, Rupert Nabarro.

Τη διευθύντρια της συναγωγής και ιστορικό Anja Zuckmantel (Τζούκμαντελ) και τις συνεργάτιδες της, την αρχαιολόγο Alexandra Ariotti και την ιστορικό Κατερίνα Αναγνωστάκη. Θέλω να ευχαριστήσω τους Αυστριακούς εθελοντές που κάθε χρόνο στηρίζουν την συναγωγή, τον Μόριτζ και τον Νίνο, τον Ντανιέλ και τον Κριστόφ, την Μάικε και τον Γιόνας. Θέλω ακόμα να ευχαριστήσω θερμά τον Ραβίνο Prof. Nikolas Delange που έρχεται εθελοντικά και λειτουργεί στη συναγωγή στις μεγάλες γιορτές και το Ραβίνο Αθηνών Γκάμπριελ Νεγρίν που βρίσκεται εδώ κάθε φορά που καλείται να προσφέρει τις υπηρεσίες του και τις γνώσεις του. Και βεβαίως τον Beznik Seiti, το άγρυπνο μάτι και ακούραστο εργάτη της συναγωγής.

Εκ μέρους του προέδρου Δαυίδ Σαλτιέλ και του Διοικητικού συμβουλίου του ΚΙΣ, σας ευχαριστώ όλους που είστε σήμερα εδώ κοντά μας και στηρίζετε τη συναγωγή Ετς Χαγίμ των Χανίων.